

**Biuro
Rzecznika Praw Dziecka**

Dotyczy pisma: ZSS.421.14.2023.KS z 02.08.2023 r.

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, w odpowiedzi na przesłaną prośbę dotyczącą wskazania systemowych trudności w obszarze efektywnej pracy z rodzinami, które borykają się m.in. z problemem w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, w odniesieniu do poszczególnych zagadnień wskazuje, iż:

Ad. 1 Trudności związane z pełnieniem zawodu pracownika socjalnego.

Niewątpliwie pracownicy socjalni, jak też inni specjaliści zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej np. asystenci rodziny, systematycznie obciążani są nowymi zadaniami, które nie są związane z ich kompetencjami, a co za tym idzie czas poświęcany na efektywną pracę z rodziną wymagającą wsparcia jest systemowo ograniczany. Formułujący i zlecający nowe zadania – rząd oraz jednostki samorządu terytorialnego – pozostają w znacznej mierze obojętne na głosy praktyków w tym zakresie. Z badań i raportów, potwierdzonych naszą wieloletnią praktyką - wyłania się także jednoznaczny obraz postępującej biurokratyzacji i formalizacji pracy socjalnej, w tym pracy z rodziną, co sprawia że praca specjalistów koncentruje się głównie na wykonywaniu obowiązków „urzędniczych”. Należy podkreślić, że pracownicy socjalni średnio prowadzą ok. 70 rodzin, a w wielu gminach nie jest przestrzegany lub omijany ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych przypadających na liczbę mieszkańców lub liczbę rodzin objętych pomocą. Jednocześnie obserwujemy niedobór kadr pomocy społecznej w tym obszarze (brak nowych pracowników, postępują odejścia z zawodu, rośnie średnia wieku zatrudnionych osób), co wynika również ze skandalicznie niskich uposażeń oscylujących wokół płacy minimalnej. Pracownicy pracujący w ww. obszarze podlegają również procesom szczególnego wypalenia zawodowego, a także niejednokrotnie doświadczenia zranień oraz traumy związanej z napaścią ze strony klientów lub mobbingiem ze strony przełożonych, co nie spotyka się z odpowiednią reakcją instytucji powołanych do zapewnienia bezpieczeństwa osobistego.

Ad. 2 Problemy społeczne, z którymi zmagają się pracownicy socjalni we współpracy z rodzinami. Braki dotyczące prawnych narzędzi współpracy.

Specjaliści pomocy społecznej pracują m.in. z rodzinami doświadczającymi: ubóstwa, przemocy, niepełnosprawności, uzależnień, chorób i kryzysów psychicznych, trudności opiekuńczo-wychowawczych, wyuczonej i pokoleniowej bezradności etc. Niewątpliwie,

obszarami wymagającymi poprawy, w tym w zakresie wyposażenia pracowników w narzędzia umożliwiające efektywną współpracę na rzecz rodzin i dzieci byłoby m.in.:

- ustawowe stworzenie warunków dla powoływania większej liczby rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- poprawa dostępności (w tym bezpłatnej) do innych specjalistów np. psychologa, psychiatry, neurologa, prawnika, terapeuty (terapia par);
- wzmocnienie dostępności do bezpłatnych warsztatów kompetencji wychowawczych i rodzicielskich;
- poprawa dostępności do szkoleń dla rodzin zastępczych, ale także do specjalistycznych i bezpłatnych szkoleń dla pracowników pomocy społecznej;
- wprowadzenie ustawowych mechanizmów współpracy pomiędzy sądami rodzinnymi, a pracownikami JOPS m.in. w zakresie płynnej wymiany informacji pomiędzy systemem wymiaru sprawiedliwości, a pomocą społeczną; stworzenie spójnych procedur i mechanizmów oceny sytuacji dziecka w oparciu o te same kryteria oraz zagwarantowanie wspólnych szkoleń i wymiany doświadczeń dla obu środowisk zawodowych;
- stworzenie ustawowych ram i narzędzi dla szybkiej wymiany informacji oraz efektywnej pracy z innymi specjalistami i służbami (ochroną zdrowia, oświatą, policją etc.);
- stworzenie jednego spójnego i dostępnego systemu dotyczącego informacji o dziecku w rodzinie np. w zakresie zmiany szkoły, lekarza, miejsca zamieszkania przez dziecko etc.
- stworzenie ram prawnych dla interwencji wobec rodziny, w której inne osoby fizyczne lub instytucje zgłosiły potrzebę rozeznania sytuacji dziecka;
- zainicjowanie kampanii społecznych, w których przekazywana byłaby rzetelna wiedza o kompetencjach poszczególnych służb pomagających rodzinie, w tym dotycząca roli i zadań pracowników pomocy społecznej;
- skrócenie procedur sądowych dotyczących reakcji na krzywdę dziecka, w tym w zakresie priorytetowego rozpatrywania wniosków specjalistów pracujących z rodziną;
- stworzenie jednakowych standardów w ocenie przesłanek dotyczących zabezpieczenia sytuacji dziecka doświadczającego przemocy przez poszczególne służby uczestniczące w takim zabezpieczeniu;
- stworzenie prawnych ram dla większej efektywności egzekwowania obowiązków nałożonych na rodziców;
- wprowadzenie niezbędnych zmian w przepisach dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej, mających m.in. na celu odbiurokratyzowanie procedury „Niebieskie Karty” i przywrócenie (stworzenie) podstaw dla faktycznej pracy interdyscyplinarnej w tym przedmiocie.

Ad. 3 Ocena kompetencji w pracy na rzecz małoletnich.

Pracownicy pomocy społecznej należą do najbardziej i wszechstronnie wykształconych grup zawodowych w obszarze pomagania, w tym posiadają oni wiedzę, umiejętności i kompetencje do pracy z rodziną. Niemniej jednak bolączką w zakresie doskonalenia zawodowego jest wspomniany brak dostępności do specjalistycznych, pogłębionych i bezpłatnych szkoleń, superwizji oraz nowych i adekwatnych do aktualnych potrzeb - specjalizacji zawodowych.

Reasumując – na efektywny system pomocy dziecku i rodzinie składa się m.in. system prawny, który w obecnym kształcie pozostaje w wielu elementach chaotyczny, niespójny i pozbawiony narzędzi egzekwowania prawa oraz utrudniający wzajemną współpracę i zrozumienie pomiędzy służbami społecznymi. Istotne są również warunki zatrudnienia specjalistów i stworzone pracownikom ramy np. organizacyjne działania, a także społeczna reakcja na problemy rodziny. Wychodząc naprzeciw inicjatywie Rzecznika, by poznać sugestie lub wnioski naszej grupy zawodowej celem podjęcia działań na rzecz zwiększenia efektywności systemu pomocy dziecku, wyrażamy gotowość dalszej współpracy i chętnie spotkamy się celem omówienia szczegółów naszych uwag i propozycji zmian.

Otrzymują:

1. Adresat (mail)
2. a/a

PRZEWODNICZĄCY
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej

Paweł Maczyński